

Pia Mäkelä
Katariina Warpenius

27.4.2026

Eduskunnan talousvaliokunta

Talousvaliokunnan kuulemistilaisuus 28.4.2026

Lausunto HE 44/2026 vp hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen ulosmyyntioikeuden laajentaminen)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä laiksi alkoholilain muuttamisesta.

Esityksen kokonaisuus huomioiden Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ei kannata pientuottajapoikkeuksien laajentamista.

Perustelut:

Lakiehdotuksessa esitetään, että alkoholijuomien pientuottajille sallittuja poikkeuksia Alkon yksinoikeusmyyntiin laajennettaisiin monin eri tavoin. Poikkeukset koskisivat kaikkia eri alkoholijuomatyppejä ilman prosenttirajaa ja riippumatta valmistustavasta. Lisäksi poikkeukset koskisivat myös merkittävästi aiempaa suurempia tuottajia, ja tuottajien itsenäisyyden vaatimuksesta luovuttaisiin.

Kun muutoksen vaikutusta arvioidaan yksittäisenä toimenä, sen välitön vaikutus alkoholin kokonaismyyntiin jäisi todennäköisesti pieneksi, sillä lähtötaso on alhainen: vuonna 2024 alkoholijuomien valmistuspaikan yhteyteen myönnettyistä vähittäismyyntipaikoista myytiin vain noin 0,1 prosenttia alkoholijuomien kokonaismyynnistä Suomessa.

Keskeinen ongelma lakiehdotuksen mukaisissa muutoksissa on se, että **kyseessä on jälleen yksi merkittävä lakimuutos, joka murentaisi alkoholin myynnin yksinoikeusjärjestelmää ja sen kautta pitkällä tähtäimellä myös heikentäisi väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta.**

Muutosehdotukset

Mikäli eduskunta laajentaa pientuottajien ulosmyyntiä uudella lailla, THL ehdottaa siihen joitakin muutoksia.

Pia Mäkelä
Katariina Warpenius

27.4.2026

Lakiesityksen perusteluissa kirjoitetaan, että tavoitteena ei ole luoda Alkon kanssa kilpailevaa vähittäismyyntitoimintaa vaan edistää erityisesti maaseutu- ja aluematkailua ja turismia, vahvistaa maaseudun elinvoimaisuutta sekä palvella vierailijoita, jotka menevät valmistuspaikalle kokemuksen ja matkailun vuoksi. Hallituksen esityksessä todetaan myös, että lain vaatimuksilla varmistettaisiin se, että valmistuspaikoilta tapahtuva myynti pysyy hyvin rajallisena.

Tästä näkökulmasta lakiesityksessä ehdotetut rajaukset eivät ole riittäviä, ja ne ovat ristiriidassa esityksen perusteluiden kanssa. Alla täsmennetyn mukaisesti **rajat tulisi asettaa niin, että ulosmyyntitoiminta rajautuisi lakiehdotuksen perusteluissa esitetyn kaltaiseen toimintaan** ja näin pyrkiä vähentämään lakimuutoksesta mahdollisesti aiheutuvia haittoja.

- 1) **Poikkeusluvan salliman myytävän alkoholimäärän pitäisi olla huomattavasti pienempi kuin nyt ehdotettu 25 000 litraa puhdasta alkoholia vuodessa.** Vaihtoehtoisesti pitäisi jollakin muulla tavalla varmistaa, ettei toiminta laajene kilpailemiseksi Alkon kanssa vaan kyseessä on aidosti vierailu tuotantopaikalla. Yksi tällainen **vaihtoehto olisi Ruotsin mallin mukainen pääsymaksun maksaminen vierailusta tuotantotilalla.**

Perustelut:

Hallituksen esityksessä ehdotettu 25 000 litran katto sille määrälle alkoholijuomia, joita pientuottajat voisivat poikkeusluvalla myydä, on hyvin suuri. Myynti voisi olla 1,4 miljoonaa kolmasosalitran oluttölkkiä eli noin 700 kappaletta kuuden oluen pakkauksia jokaisena vuoden päivänä, tai noin 340 puolen litran pulloa väkeviä jokaisena vuoden päivänä. Perustelutekstissä vertailukohtana on, että kyseisellä rajalla pientuottajien myynti jäisi pienemmäksi kuin keskimääräisen Alkon myymälän myynti, joka on 29 000 litraa puhdasta alkoholia vuodessa.

Esityksessä ei ole edellytetty Ruotsin vastaavan lain tapaan, että ostajat osallistuisivat vierailukierrokselle tuotantopaikalla. Tuotantotilan myymälässä voisi siis pistäytyä ainoastaan alkoholiostoksilla niin kuin missä tahansa myymälässä. **Tuotantotilat voisivat sijaita vaikkapa kauppakeskuksissa, myös suurten kaupunkien keskustoissa, ja ne voisivat olla auki myös lauantai-iltaisain ja sunnuntaisin eli aikoina, jolloin Alkon myymälät ovat kiinni.**

Pia Mäkelä
Katariina Warpenius

27.4.2026

Kun tämä yhdistyy suureen ulosmyynnin maksimimäärään, **laki tosiasiallisesti loisi kannustimen perusteluissa tarkoitettua toimintaa laajempaan ja Alkon kanssa kilpailevaan vähittäismyyntiin.**

- 2) Pientuottajien määritelmää pitäisi muuttaa niin että **tuottajien vuodessa valmistaman alkoholin määrää alennettaisiin selvästi 100 000 litrasta puhdasta alkoholia.**

Perustelut:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että pientuottajaksi määritellään tuottajat, joiden vuosittainen alkoholijuomien valmistus on korkeintaan 100 000 litraa puhdasta alkoholia. Tämä vastaa noin 2 miljoonaa litraa olutta tai noin 250 000 litraa väkeviä. Nykyisessä laissa poikkeus on koskenut käsityöläispanimoita, joiden tuotanto on enintään puoli miljoonaa litraa olutta (n. 25 000 litraa puhdasta alkoholia) sekä tilaviinituottajia, joiden valmistus on ollut alle 100 000 litraa viiniä (n. 12 000 litraa puhdasta alkoholia).

Hallituksen esityksen mukaan poikkeuslupia voisi siis myöntää nykyiseen verrattuna neljä kertaa suuremmille oluen tuottajille ja kahdeksan kertaa suuremmille viinin tuottajille. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että ”poikkeus” koskisi jatkossa valtaosaa suomalaisista alkoholijuomien tuottajista, ja **todellisuudessa ulosmyyntioikeuden ulkopuolelle jäisivätkin ainoastaan muutamat suurtuottajat. Ruotsin vastaavassa ”gårdsförsäljning” laissa rajat ovat huomattavasti tiukemmat: 75 000 litraa väkeviä, 400 000 litraa olutta ja 200 000 litraa viiniä vuodessa.**

- 3) **Vaatimus toimijoiden oikeudellisesta ja taloudellisesta itsenäisyydestä tulisi palauttaa lakiin.**

Tällä hetkellä tilaviinin ja käsityöläisoluen myynti on sallittu vain oikeudellisesti ja taloudellisesti itsenäisille toimijoille. Uudessa esityksessä tämä edellytys on poistettu. Tämä sallisi myös suurille toimijoille tuotteiden ulosmyynnin järjestämisen tytäryhtiöiden kautta, eli käytännössä ulosmyyntioikeus ei rajautuisikaan vain pientuottajiin.

Pia Mäkelä
Katariina Warpenius

27.4.2026

Kannatettavat ratkaisut hallituksen esityksessä

Positiivista esityksessä on, että siinä ei annettaisi pientuottajille oikeutta toimitusmyyntiin eli verkkokauppaan suomalaisille kuluttajille.

Siitä näkökulmasta, että pientuottajien ulosmyynnin on tarkoitus olla hyvin rajattu poikkeus alkoholin yksinoikeusjärjestelmään, verkkokaupan salliminen olisi erityisen ongelmallista. Lisäksi positiivisena voidaan pitää, että:

- ulosmyyntioikeus olisi sidottu tuotteiden valmistuspaikan yhteyteen tai välittömään läheisyyteen
- monopolin alaisia tuotteita voitaisiin myydä vain yhdessä saman valmistusluvanhaltijan valmistuspaikassa
- lupia myönnettäisiin vain sellaisille toimijoille, jotka aidosti osallistuisivat alkoholijuoman valmistusprosessiin eivätkä esimerkiksi vain pullottaisi tuotteita
- lupa koskisi vain tuottajan kyseisessä valmistuspaikassa itse valmistamia tuotteita.

Pääjohtaja

Mika Salminen

Osaston johtaja

Piia Aarnisalo

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 4 pages before this page
Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende